

Reinier Marinus van Reenen

- burgemeester van Gouda 1965-1968 -

J. Slink

Mr R.M. van Reenen (1908-1968) is slechts drie en een half jaar burgemeester van Gouda geweest. Toch kennen veel burgers in deze gemeente zijn naam, omdat betrekkelijk kort na zijn overlijden de gemeenteraad besloot die te verbinden aan de Burgemeester van Reenensingel¹. Deze belangrijke verkeersweg in Gouda doorkruist de wijk Bloemendaal van de Bodegraafsestraatweg tot de Hanzeweg. In 2000 is het vijfendertig jaar geleden dat zijn benoeming en installatie plaatsvond en dit vormt de aanleiding tot het geven van een terugblik in de vorm van een tweeluik. In het eerste artikel zal worden stilgestaan bij zijn benoeming en installatie en in een volgende bijdrage zal aandacht worden besteed aan zijn afscheid.

I Aankomst

De personalia

Reinier Marinus van Reenen werd op 26 september 1908 geboren in Reitsum, in de gemeente Ferwerderadeel in Friesland. Hij was de zoon van Roelof van Reenen en Wijmpje Westerink. Zijn vader was Gereformeerd predikant in onder andere Reitsum, Putten en Sleeuwijk. Na de lagere school bezocht hij in minstens drie plaatsen de middelbare school: te Sneek, Harderwijk en Gorinchem. In 1928 deed hij met goed gevolg eindexamen aan het stedelijk gymnasium van Gorinchem en vanaf dat jaar tot en met 1934 studeerde hij rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. In 1935 trad hij in Den Haag, als juridisch medewerker, in dienst van het Centraal Bureau van Tuinbouwveilingen in Nederland. Hij was daar werkzaam tot 1958. In de magere jaren, die aan de Tweede Wereldoorlog vooraf gingen, was hij één van degenen die tot taak hadden het Nederlandse volk tomatensoep te leren eten. De tuinbouw was daarmee gediend en bovendien was het gezond en goedkoop: een blik kostte toen slechts 18 cent.



De gemeenteraad 1962-1966 voor het eerst bijeen. De wethouders zijn nog niet gekozen. Van links naar rechts: A.B. van der Wel (PvdA), C. Drost (PSP), A.J.M. Houdijk (KVP), E.C.P. de Groot-Hoonhout (KVP), A. van Setten (KVP), A.Q.C. van Ruiten (KVP), Th. J. Arts (KVP), J.W. de Vos (KVP), J.J.A. Groeneveld (CHU), J. Kaptein (CHU) en P. Kuijt (SGP). De raad bestond uit 29 personen.

In 1939 werd hij adjunct-secretaris en trouwde hij met de uit Den Haag afkomstige Sylva Zeldenrijk. Het echtpaar kreeg zeven kinderen, vier jongens en drie meisjes. In 1950 werd hij secretaris, tevens hoofd van de afdeling organisatie, en acht jaar later werd Van Reenen wethouder van economische zaken in Den Haag. Zijn portefeuille was veelomvattend. Hij had niet alleen de leiding over de gemeentelijke electriciteits-, gas- en waterbedrijven, maar ook over de HTM, de Scheveningse haven, de markten en de kredietbank. Van Reenen heeft zich met name ingezet voor het nieuwe visafslaggebouw in Scheveningen, voor de nieuwe vuilverbrandingsinstallatie en voor het beleid in gaszaken. Mede door zijn inspanningen schakelde Den Haag, als eerste grote stad in ons land, over op aardgas, een operatie die enige jaren duurde en waarmee een bedrag van vijftig miljoen gulden was gemoeid. In Gouda was bij zijn komst het aardgas reeds in gebruik.

Ook in het kerkelijk en maatschappelijk leven had hij al een bijzonder actieve rol vervuld, eerst in zijn vroegere woonplaats Voorburg en later in Scheveningen. Voor een belijdend lidmaat van een gereformeerde kerk, die aangesloten was bij de Antirevolutionaire Partij (ARP), was het zich inzetten voor 'kerk, staat en maatschappij' vanzelfsprekend, maar Van Reenen maakte het zichzelf verre van gemakkelijk. Zo was hij diaken van de gereformeerde kerk in Voorburg en later ouderling van de gereformeerde kerk in Scheveningen. Ook in kringen van het protestants-christelijk onderwijs heeft hij een vooraanstaande plaats ingenomen. Op het moment van zijn benoeming tot burgemeester was hij onder andere bestuurslid van de Vereniging voor Gereformeerd Onderwijs in Scheveningen, bestuurslid van de Vereniging voor Christelijk Middelbaar Onderwijs in Den Haag, voorzitter van de AR-kiesvereniging Scheveningen-Statenkwartier, bestuurslid van de Kamerkieskring Centrale en bestuurslid van de Vereniging tot Opvoeding en Verpleging van Geesteszwakke Kinderen. Zijn functie van wethouder bracht met zich mee, dat hij lid was van vele commissies, organisaties en instellingen. Bij zijn vertrek uit Den Haag kreeg hij een afscheidsreceptie aangeboden, die zeer druk werd bezocht. Gespeecht werd er niet, want dat was in de raadsvergadering, die aan de receptie vooraf ging, al gebeurd. Vanuit Gouda gaven oud-burgemeester K.F.O. James en de wethouders acte de présence. Op 1 maart 1965 werd Van Reenen Burgemeester van Gouda. Aanvankelijk reisde de nieuwe burgemeester op en neer tussen Den Haag en Gouda, maar vanaf 15 juli 1965 was villa Honk, Van Beverninghlaan 38, zijn ambtswoning.

De benoeming

De ambities van Van Reenen voor het burgemeesterschap dateerden al vanaf zijn studententijd en hij wist dat Gouda een van de weinige mogelijkheden voor hem was.² Vier maanden moest hij wachten op het officiële bericht van zijn benoeming, dat wel op een heel bijzondere manier wereldkundig werd gemaakt. De Commissaris van de Koningin in Zuid-Holland, mr J. Klaasesz, droeg tijdens een vergadering van de Provinciale Staten de leiding over aan een Gedeputeerde. Hij zei, dat hij even was weggeroepen en dat hij na zijn terugkomst een verklaring zou afleggen. Iedereen vroeg zich af, wat dat wel zou kunnen zijn. Op de publieke tribune verschenen de AR-kamerleden mr W. Aantjes en B. Roolvink. Na enkele minuten kwam Klaasesz terug en zei, dat hij iets ging doen, wat niet gebruikelijk was. Hij wilde de statenleden enkele burgemeestersbenoemingen meedelen. Hij noemde twee namen, die van mr R.M. van Reenen voor Gouda en die van mr G.C. van der Willigen (VVD) voor Leiden.

De aanwezige journalisten zorgden daarna voor een snelle verspreiding van het nieuws. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken maakte deze benoemingen pas later bekend en op 26 februari werd Van Reenen, tijdens een besloten plechtigheid, door de Commissaris der Koningin beëdigd.

Na het bekend worden van zijn benoeming tot Burgemeester van Gouda volgde er kritiek, niet op zijn persoon, maar wel op zijn politieke kleur en op de gevolgde procedure. Het had ruim zeven maanden geduurd, voordat bekend was wie de opvolger van burgemeester mr dr K.F.O. James, die lid was van de Christelijk Historische Unie (CHU) zou worden. De Minister van Binnenlandse Zaken, mr E.H. Toxopeus (VVD), moest tegelijkertijd burgemeesters vinden voor Rotterdam, Leiden, Schiedam en Dordrecht. Toen eenmaal bekend was, dat het in Gouda iemand van de ARP moest worden, was de benoeming er gauw door. De socialisten in Gouda vonden het wel pijnlijk, dat ten gevolge van het politieke kaartspel niet iemand uit hun gelederen was gekozen. De PvdA-ers meenden daar recht op te hebben, omdat hun partij verweg de grootste fractie vormde in de gemeenteraad.³ Drs J. Borgman, de federatievoorzitter van de PvdA in Gouda⁴, legde het als volgt uit. Enerzijds had hij er begrip voor dat er een man nodig was met goede contacten in Den Haag, maar aan de andere kant betreurde hij het dat de grote plaatsen in de Goudse streek kennelijk niet in aanmerking kwamen voor een PvdA-er: "De grootste partij in Gouda komt niet aan bod. Wel de groepering, die in de raad slechts drie zetels vertegenwoordigt, ongeveer tien procent van de Goudse bevolking. Er is weer een keuze gedaan uit de confessionele partijen en dat vind ik een betreurenswaardig feit!"⁵

De intocht

Koud was het op de eerste maart 1965, de dag waarop de nieuwe burgemeester in Gouda werd ingehaald en geïnstalleerd. Er vielen zelfs sneeuwvlokken en de zon liet zich niet zien. Volgens het gebruikelijke protocol werd de nieuwe eerste burger, met zijn gezin, per auto opgehaald van zijn woonhuis, Frankenstraat 5 te Den Haag. Bij de gemeentegrens van Gouda, aan de Bodegraafsestraatweg, stond een comité van ontvangst gereed. Het bestond uit de wethouders Th.J. Arts (KVP) en mr J.W. Blankert (PvdA), de commissaris van politie A. Hensums en twee leerlingen van Goudse middelbare scholen: Annekoos Vuurmans van het Christelijk Lyceum en Wim van Schelven van het Coornhert Gymnasium. Laatstgenoemden mochten bloemen aan mevrouw Van Reenen aanbieden. Twee rood-wit-rode vlaggen gaven de plaats aan waar officieel het grondgebied van de gemeente Gouda begint. Met twee auto's kwam de familie Van Reenen uit Den Haag. Na de begroeting werd een stoet geformeerd, die bestond uit een surveillancewagen van de politie, de auto met de commissaris van politie, twee auto's van de gemeente, de twee auto's die naar Den Haag waren geweest en twee politiet scooters. De burgemeester en zijn echtgenote stapten over in de eerste auto van de gemeente. De stoet reed via de Bodegraafsestraatweg, de Graaf Florisweg, het Albert Plesmanplein, de tunnel, de Blekerssingel, de Lange Tiendeweg en de Korte Tiendeweg naar de Markt. "Op de Graaf Florisweg stonden schoolkinderen in een lange rij, zwaaiend met vlaggetjes. Het waren de eersten van de 2400 kinderen van de eerste drie klassen van de Goudse lagere scholen, die langs de route voor vlagvertoon zorgden. Vlaggen wapperden van alle openbare gebouwen, van vele woningen - vooral langs de route - en van vrijwel alle winkels in het centrum van de stad. Op de Graaf Florisweg stond ook de harmonie De Pionier gereed, met drumband en majorettes. (...) Het was vrij druk langs de route, zeker in de binnenstad, waar velen een eerste glimp van de nieuwe burgemeester opvingen en hem zagen als een vriendelijk lachende man, die niet moe werd te zwaaien naar de juichende en hier en daar spandoeken 'Leve onze burgemeester' dragende schooljeugd."⁶ Ook de beide wethouders in de tweede gemeente-auto wuifden dapper mee. Gouda's negende burgemeester - sinds het herstel van de onafhankelijkheid in 1813 - werd welkomd "met vlaggen en bloemen, muziek en gejuich", zoals de krant kopte. De grote belangstelling zal mede een gevolg zijn geweest van het feit dat Gouda voor het eerst sinds 1938 weer een nieuwe burgemeester kon begroeten.

De installatie

Ook de plechtige bevestiging in het ambt was strak geregeld. Op de uitnodigingskaart stond in kleine letters vermeld: donker kostuum. Voor deze gelegenheid was de Markt autovrij gehouden. De leden van het college van B&W en de gemeentesecretaris waren in stemmig zwart en buiten droegen zij een hoge hoed. Toen de nieuwe burgemeester uitstapte werd hij begroet door loco-burgemeester H. Luidens (PvdA) en werd de stadshuisklok Gabriël geluid. Ter begroeting waren verder aanwezig wethouder meneer J.J.A. Groeneveld (CHU), gemeentesecretaris C.C. Mantz en raadslid mevrouw J.Ph. van Maaren-Kort (VVD), die een boeket met orchideeën overhandigde aan mevrouw Van Reenen. Op het met bloemen versierde bordes luisterde het gezelschap naar muziek van De Pionier. De loco-burgemeester en de gemeentesecretaris begeleidden de burgemeester vervolgens naar de burgemeesterskamer, terwijl de wethouders en de rest van het gezelschap naar de raadzaal gingen. Nadat allen hun plaats hadden ingenomen kwamen de loco-burgemeester en de gemeentesecretaris de raadzaal binnen. De loco-burgemeester nam plaats op de voorzittersstoel, opende de buitengewone raadsvergadering en heette de aanwezigen welkom, in het bijzonder de gasten. De raadzaal was te klein om aan alle gasten en andere belangstellenden plaats te bieden en daarom was de plechtigheid, via een geluidsinstallatie, ook te volgen in de koude Burgerhal. Ongeveer zestig personen maakten op die manier de plechtigheid mee, waaronder tal van leden van de Haagse gemeenteraad, die per rood-wit-rode autobus, naar Gouda waren gekomen.

De loco-burgemeester stelde omstreeks 15.00 uur de installatie van de heer R.M. van Reenen aan de orde.⁷ Hij verzocht secretaris Mantz het besluit van H.M. Koningin Juliana tot benoeming voor te lezen: "Wij JULIANA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau enz. enz. enz.. Op de voordracht van onze Minister van Binnenlandse Zaken van 1 februari 1965, nr. 55486, afdeling Binnenlands Bestuur, Bureau Kabinetzaken; Gelet op artikel 65 der gemeentewet, Hebben goedgevonden en verstaan: met ingang van 1 maart 1965 te benoemen tot burgemeester der gemeente Gouda: Mr. R.M. van Reenen te 's-Gravenhage; Onze Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de uitvoering van het besluit. Soestdijk, 3 febr. 1965, getekend JULIANA; de Minister van Binnenlandse Zaken, getekend E.H. Toxopeus." Na het voorlezen van het Koninklijk Besluit deelde de loco-burgemeester mee, dat de benoemde in het stadhuis aanwezig was en hij verzocht een commissie uit de raad de burgemeester binnen te leiden. Leden van de commissie waren mevrouw J.Ph. van Maaren-Kort (VVD), mejuffrouw J.A.J.N. Wannet (PvdA), P. Binee (ARP), D. van Hengel (PvdA), A.J.M. Houdijk (KVP). De loco-burgemeester maakte de voorzittersstoel vrij en ging op een wethoudersstoel zitten. Toen de burgemeester binnenkwam gingen alle aanwezigen staan en Van Reenen nam zijn plaats in.

Loco-burgemeester Luidens (PvdA) hield een rede, waarin de situatie waarin de gemeente verkeerde niet mooier werd voorgesteld dan ze was. Als grote opgaven voor de nieuwe burgemeester noemde hij de sanering van de stad binnen de singels, de uitleg van de gemeente en de verbetering van de gemeentelijke financiën. Met de gemeentelijke financiën was het allerbedroevendst gesteld. "Een benauwende gedachte is, hoe wij als gemeentebestuur de eindjes aan elkaar zullen knopen, zonder het peil van de voorzieningen aan te tasten." Er werd veel van de nieuwe burgemeester verwacht. "U zult een raad gaan voorzitten, die constructief wil werken, meedenkt en prijs stelt op goede verhoudingen. (...) Het is duidelijk, dat wanneer men ziet naar de politieke samenstelling van deze raad, zeer velen U nauwlettend zullen volgen vooral in het vlak van het beleid. Ik spreek hierbij de hoop, maar ook de verwachting uit, dat U bij het nemen van beslissingen zich steeds zult laten leiden door de gedachte, dat U burge-

meester van de gehele bevolking bent. Ik meen te mogen zeggen: indien U ruim ziet en handelt, de raad van de gemeente Gouda U in de goede zin ruim baan en vertrouwen zal geven. (...) wij treden U met grote loyaliteit tegemoet en wensen U in Uw nieuwe ambt Gods zegen en sterkte toe." Na het slot van zijn bijdrage, waarin hij bedankte voor de goede samenwerking, de daadwerkelijke steun en de ondervonden vriendschap tijdens zijn loco-burgemeesterschap, hing hij de burgemeester de ambtsketen om en overhandigde hem de voorzittershamer.

De toespraken

Daarna was het woord aan de burgemeester, die in zijn maiden-speech zei dat hij met vreugde naar Gouda was gekomen, om de nieuwe taak op zich te nemen. Toch kostte het hem moeite en pijn om de banden met Den Haag te verbreken, waar hij zes jaar wethouder was geweest. Hij maakte in de korte voorbereidingstijd kennis met veel stedelijke problemen, die men voor het merendeel in iedere groeiende gemeente van enige importantie kon aantreffen. Hij noemde de financiële problemen, het huisvestigingsvraagstuk, stedenbouwkundige moeilijkheden, een ziekenhuisprobleem, vraagstukken voor handel en industrie, gebreken in de sportaccommodatie, zorg voor de jeugd, voor de bejaardenhuisvesting "en ik zou zo nog even door kunnen gaan."

De burgemeester zei vervolgens, dat hij zich nog beter moest oriënteren om met vrucht over de typische Goudse problematiek te kunnen oordelen, om daarmee het recht te krijgen mee te spreken en mee te handelen in het belang van de zaak. Enerzijds was het dus een opdracht om de publieke zaak te dienen, maar aan de andere kant was het ook een voorrecht om de gaven en talenten dienstbaar te maken aan een democratisch bestel. "Wij moeten dit democratisch bestel niet slechts dienen, wij moeten het beschermen, ontwikkelen en hooghouden. In de wetenschap, namelijk, dat het onze schuld kan zijn, wanneer er een te grote afstand tussen bestuur en bestuurden ontstaat; wanneer onze daden, bij gebrek aan contact en wederzijdse informatie, door de onzen niet begrepen zouden worden. Het is onze taak, om in het belang van een goed werkende democratie, alle geledingen van onze eigen samenleving zoveel mogelijk deelgenoot te maken van de beweegredenen, die ons drijven bij het nemen van onze beslissingen. Het is onze taak om steeds en overal te luisteren en te peilen hoe men denkt en waarom men zo denkt. Het is niet in het minst ook onze taak om onze gedachten duidelijk over te brengen aan de jeugd, die het na ons - en niet zo heel lang na ons - zal moeten doen, zal moeten voortzetten." De burgemeester vond het daarom gelukkig, dat er in Gouda een jeugdgemeenteraad⁸ was. Hij zei ook zich er heel goed van bewust te zijn, dat de leden van de raad en het College van B&W hun werk deden uit zeer verschillende levensbeschouwingen en politieke denkrichtingen. De richting van waaruit hijzelf dacht, was in de raad niet het sterkst vertegenwoordigd, maar hij gaf de verzekering, dat het zijn wens was om een burgemeester te zijn, die werkte aan het welzijn van de hele gemeente, van de hele bevolking. Na zich nog gericht te hebben tot het ambtenarenkorps, de politie en de burgemeesters van de omliggende gemeenten, besloot hij zijn toespraak als volgt: "als men in een nieuwe levensgemeenschap geraakt, heeft men - mores en modes van die gemeenschap nog niet kennende - eerder de neiging te luiste-



Loco-burgemeester H. Luidens overhandigt op 1 maart 1965 de voorzittershamer aan burgemeester R.M. van Reenen.

ren dan te spreken. Daarom wil ik - mij van de plicht gekwetend hebbend mij in Uw midden zichtbaar en hoorbaar gemaakt te hebben - er nu liever het zwijgen toe doen. Ik kan dat echter niet, zonder U nog deelgenoot te hebben gemaakt van een zeer persoonlijke overtuiging, waarvan ik mij op dit ogenblik in het bijzonder bewust ben. Een overtuiging, die ik op simpele wijze als volgt zou willen formuleren: De Heer van mijn leven heeft mij hier geplaatst. In het vertrouwen op Hem en met de bede, dat Hij mij kracht en bovenal wijsheid moge geven om mijn taak te vervullen, aanvaard ik het voorzitterschap van Uw raad.”

Na Van Reenen waren er nog twee sprekers, namelijk de nestor⁹ van de raad, J.Th. Imholz (KVP), en de gemeentesecretaris C.C. Mantz. Namens de raad bedankte Imholz eerst Luidens voor de voortreffelijke wijze waarop hij zijn functie van loco-burgemeester had uitgeoefend en hij betrok mevrouw M.A. Luidens-Kok in die hulde. De nieuwe burgemeester kwam, volgens hem, voor bijna onoplosbare problemen te staan. Hij noemde als voorbeeld de woningnood en wees op de ogenschijnlijk tegenstrijdige problemen. Enerzijds moest er, in verband met de sanering van de binnenstad, veel worden afgebroken en gedeeltelijk op andere wijze worden opgebouwd. Anderzijds diende ook met voortvarendheid te worden gewerkt aan de stadsuitbreiding, wilde Gouda althans uitgroeien tot een stad met 80.000 inwoners. Dit alles ging gepaard met grote investeringen en moest geschieden onder moeilijke financiële omstandigheden. Hij wenste de burgemeester een goede start toe en sprak de hoop uit, dat later zou kunnen worden gezegd dat er onder zijn leiding veel tot stand was gebracht. Gemeentesecretaris Mantz zei, namens zichzelf en de overige ambtenaren, de volle steun toe aan de burgemeester. Hij sprak de hoop en de verwachting uit, dat de samenwerking tussen hem en de burgemeester er een zou zijn van begrip voor elkaars positie en van wederzijds vertrouwen. Hierna werd, om tien voor vier, de buitengewone raadsvergadering als beëindigd beschouwd.

De informele bijeenkomst

De aanwezigen konden hun plaats nog niet verlaten, want er volgde nog een korte informele bijeenkomst van de gemeenteraad, die werd gehouden in aansluiting op de buitengewone vergadering.¹⁰ Enkele genodigden kregen nog gelegenheid om een toespraak te houden. Het eerst werd het woord gegeven aan mevrouw M. James-van der Hoop. Zij las een toespraak voor, die haar man niet zelf kon uitspreken. De oud-burgemeester was op dat moment, als voorzitter van de Commissie Samenwerking Regionale Organen Gasvoorziening (SROG), op audiëntie bij de Ministers van Binnenlandse Zaken, Economische Zaken en Financiën, een afspraak die lang tevoren was gemaakt. Ondanks de plaatselijke problemen was James van oordeel, dat Van Reenen een heel wat minder ongunstige situatie aantrof, dan hij bij zijn aantreden, ruim 26 jaar geleden. Er was welvaart in de stad en de omknelling door de nauwe grenzen was verbroken. Hij besloot met te laten weten, dat hij hoopte vanuit de verte zijn opvolger te mogen gadeslaan, “brændende en hoøg houdende de fakkkel, welke mij destijds werd toevertrouwd. (...) Hoedt het mooie oude, bouwt het goede nieuwe.” Andere sprekers waren mr A.J. Dankelman, de loco-burgemeester van Den Haag, die burgemeester mr H.A.M.T. Kolfshoten verving, H.H.C Vos, de burgemeester van Woerden, namens de burgemeesters uit de Goudse regio en W. van Wijnen, de voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Gouda en omgeving. Dankelman zei onder andere dat Van Reenen het wethouderschap in Den Haag had vervuld met vriendelijkheid, met mildheid en met een onuitblusbare ijver. Van Reenen had het hele land afgereisd om de gemeentebelangen te dienen. Vos zei, dat er onder de burgemeesters in de Goudse streek een verlangen naar een zekere eenheid leefde en sprak de hoop uit dat Van Reenen die zou

creëren. Er was geen kring van burgemeesters voor Gouda en omgeving, want James “had er vroeger minder behoefte aan om zich met al zijn collega’s te omringen.” De kring Zuid-Holland D, van de Bescherming Bevolking, waarvan Van Reenen voorzitter zou worden, zou kunnen worden benut om tot de gewenste overlegstructuur te komen. Van Wijnen wees erop, dat Gouda een grote betekenis had als streekcentrum. Mocht het gelukken de Goudse binnenstad tot een winkelcentrum te maken, dat het mooiste uit de verre omtrek zou zijn, dan zou dit voor de gehele streek betekenis en aantrekkingskracht hebben.

Om tien minuten over vier bedankte van Reenen de sprekers voor hun hartelijke woorden en goede wensen. Hierna werd de vergadering gesloten en begon een druk bezochte receptie in de trouwzaal van het stadhuis. Volgens een krantenkop drukten de heer en mevrouw Van Reenen bijna duizend handen. Hoofdbode-kamerbewaarder J.J.A. Smits had de niet geringe taak om alles in goede banen te leiden. Het eerste uur was speciaal bestemd voor de genodigden en het tweede uur kreeg de burgerij gelegenheid om kennis te maken met de burgemeester. Voordat het gezelschap zich in De Zalm terugtrok voor een diner in intieme kring, zong op het bovenplein in het stadhuis het mannenkoor Gouda’s Liedertafel de nieuwe burgemeester toe. In de ijzige kou nam het gezin Van Reenen op het bordes tenslotte een serenade van De Pionier in ontvangst. Dit was, volgens de Goudsche Courant, “een luisterrijk slot van dit warme welkom op een bijzonder koude dag”.

De politieke reacties

Op 29 maart, tijdens de eerste gewone raadsvergadering die onder leiding van Van Reenen plaatsvond, stond het onderwerp taakverdeling van de leden van het college van B&W op de agenda.¹¹ De fractievoorzitter van de PvdA, N. van Dantzig, legde namens zijn fractie een verklaring af. Al eerder had de PvdA-fractie haar ontevredenheid uitgesproken over het lange uitblijven van de benoeming van een nieuwe burgemeester. Ze had het toen vooral gedaan op grond van het feit, dat een dergelijke verzwaren van de werkzaamheden de wethouders, in het bijzonder de loco-burgemeester, niet voor zo lange tijd had mogen worden opgelegd. Bovendien kon een gemeente niet zo lang zonder de man, die, direct en gedurende alle uren van de dag, een zo groot bedrijf als de gemeente is moet leiden. De PvdA-fractie was om het feit van de benoeming alleen al verheugd, maar door deze benoeming was men voor een “geheel nieuwe en ongedachte situatie komen te staan.” De voorzitter van de gemeenteraad was lid van de ARP, daar was op zichzelf niets mis mee, maar op grond van de politieke verhoudingen in de gemeente had er een PvdA-er moeten zitten. “Wat spreker het allerminst begrijpt in deze zaak is - en hij heeft het bij de begrotingsbehandeling ook ronduit gezegd - dat noch de wethouders, noch het college, noch de raad enige tekst en uitleg ontvangen van het hoe en waarom van zo’n benoeming.” Van Dantzig verklaarde nadrukkelijk, dat hij de voorzitter op geen enkele wijze persoonlijk in deze zaak wilde betrekken. Zijn fractie was ervan overtuigd, dat de voorzitter alles zal doen om, boven de partijen staande, een onpartijdig voorzitter te zijn. Tegen de voorzitter persoonlijk bestond bij de PvdA-fractie geen enkel bezwaar, maar wél tegen hen die de politieke kleur van de burgemeester bepaalden. Hij hoopte dat de nieuwe burgemeester de dynamische duizendpoot zou blijken te zijn, waarom zijn fractie had gevraagd.

Hierna kwamen de overige fracties, in volgorde van grootte, aan het woord. J.W. de Vos (KVP) vond een burgemeestersfunctie zo onafhankelijk, dat de benoeming los moest staan van politieke invloeden. De KVP had het dubbele aantal zetels van de ARP, maar de spreker kon zich Gouda met een rooms-katholieke burgemeester niet voorstellen. Hij zou het onjuist vinden om in deze gemeente, met een PvdA-fractie van elf raadsle-



Afscheidsreceptie in Den Haag. R.M. van Reenen temidden van de wethouders van Gouda. Van links naar rechts: J.W. Blankert (financiën en bedrijven), Th.J. Arts (openbare werken), H. Luidens (onderwijs), J.J.A. Groeneveld (sociale zaken) en A. Romeijn (wnd.-gemeentesecretaris)

den, ook nog een burgemeester van die politieke richting te benoemen. J.Kruijsheer (VVD) was enigszins teleurgesteld, omdat er aanvankelijk sprake van was, dat in Gouda een lid van de VVD zou worden benoemd. H. Vink (ARP) had geen behoefte aan een nadere opheldering, omdat de hele historie rond de benoeming in de kranten had gestaan. J. Kaptein (CHU) had over de burgemeester zeer goede berichten uit Den Haag ontvangen en het enige teleurstellende voor hem was, dat de nieuwe burgemeester slechts acht jaar zijn functie zou kunnen vervullen. C. Drost (PSP) “gelooft dat, indien de gedachte van de PSP met betrekking tot de benoeming van burgemeesters zou zijn verwezenlijkt, de kans groot zou zijn geweest, dat Gouda thans een burgemeester zou hebben gehad, die tot de PvdA behoorde. Anderzijds is spreker toch wel blij, dat de heer Van Reenen thans burgemeester van Gouda is geworden, want ware een lid van de PvdA tot burgemeester benoemd, dan had het wel eens kunnen gebeuren - Amsterdam biedt daarvan een prachtig voorbeeld - dat over de PSP-fractie bij bijzondere gelegenheden de zweep werd gelegd.” P. Kuijt (SGP) was bijzonder te spreken over het slot van de installatierede van de burgemeester. Hij hoopte dat de burgemeester op de zegen des Heren zou mogen rekenen, want dan zou zijn werk in Gouda zeer vruchtbaar zijn. Vervolgens was het woord aan voorzitter Van Reenen. Hij geloofde niet dat men van hem verwachtte, dat hij alle sprekers afzonderlijk zou antwoorden. Het lag niet op zijn weg om opheldering te geven over de wijze waarop de burgemeestersbenoeming in Gouda had plaatsgehad. Hij meende te kunnen volstaan met te constateren, dat door de onderscheiden fracties verklaringen waren afgelegd. Van Reenen was dankbaar voor het vertrouwen, dat de verschillende sprekers tegenover hem hadden uitgesproken en herhaalde dat hij zich er steeds van bewust zou zijn, dat hij burgemeester van geheel Gouda was. De raad reageerde hierop met applaus.

Noten

- 1 Raadsbesluit d.d. 27 oktober 1969. Volgens A. Scheygrond, De namen der Goudse straten, wijken, bruggen, sluizen, waterlopen en poorten, (Alphen aan de Rijn 1981) 228, werd zijn naam later ook verbonden aan het Van Reenenpad. Dit was gepland tussen het Groen van Prinstererpad en de Burgemeester van Reenensingel. Het pad is niet gerealiseerd.
- 2 De opvolger van Van Reenen, mr P. van Dijke, die burgemeester van Gouda was van 16 juni 1969 tot 3 augustus 1973, liet zich in een vergelijkbare situatie daarover, tegenover een journalist, als volgt uit: "Als je gereformeerd en AR bent, ben je gauw uitgeteld [als je burgemeester wilt worden]. Voor een gemeentesecretaris van Utrecht komen er dan maar drie gemeenten in aanmerking, Gouda en twee gemeenten waar voorlopig geen vacature te verwachten valt, namelijk Ede en Hilversum." (bron: ongedateerd krantenknipsel waarschijnlijk uit de Goudsche Courant van 13 mei 1969.)
- 3 De 27 zetels in de raad waren in de periode 1962-1966 als volgt verdeeld: PvdA 11, KVP 6, ARP 3, VVD 3, CHU 2, SGP 1, PSP 1.
- 4 De PvdA in Gouda bestond destijds uit drie zelfstandige afdelingen, die in een federatief verband samenwerkten. Omstreeks het eind van de jaren zestig is de organisatiestructuur van de Goudse PvdA gewijzigd.
- 5 Het Vrije Volk, 5 februari 1965.
- 6 Goudsche Courant, 2 maart 1965.
- 7 Stenografisch verslag van het verhandelde in de gemeenteraad van Gouda. Buitengewone zitting van maandag, 1 maart 1965.
- 8 Over de jeugdgemeenteraad werd door mij gepubliceerd in Tidinge (jrg. 12, no. 4, oktober 1994) 100-104 en in Tidinge (jrg. 13, no. 2, april 1995) 50-52.
- 9 Een nestor is in dit geval de oudste in jaren van de raadsleden. Het woord is ontleend aan de Griekse eigennaam Nestor, de legendarische zoon van Neleus en Chloris. Nestor was bekend om zijn hoge ouderdom, die hem niet belette als raadsman en zelfs als strijder aan de Trojaanse oorlog deel te nemen. Volgens de Ilias, van de Griekse dichter Homerus, had hij twee mensengeslachten overleefd, wat waarschijnlijk betekent dat hij ouder dan 60 was. Later werd dit vaak uitgelegd als 200 jaar oud. De Goudse gemeenteraad heeft op 19 december 1994 besloten, bij de vaststelling van een nieuw Reglement van orde, het nesterschap anders in te vullen. Nestor is, sinds 2 januari 1995, het lid van de raad dat het langst zitting heeft in de gemeenteraad. Op deze wijze wordt voorkomen, dat een onervaren lid van de gemeenteraad, dat toevallig in leeftijd het oudste raadslid is, de burgemeester mag vervangen bij verhindering of ontstentenis van alle wethouders.
- 10 Stenografisch verslag van het gesprokene in de informele bijeenkomst van de gemeenteraad van Gouda, welke is gehouden in aansluiting aan de buitengewone zitting van maandag, 1 maart 1965.
- 11 Analytisch verslag van het verhandelde in de gemeenteraad van Gouda, zitting van maandag, 29 maart 1965.